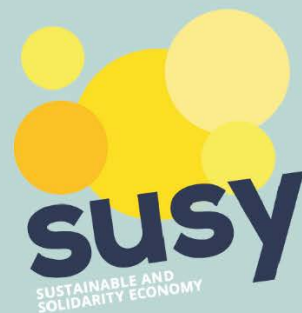

TRANSZFORMATÍV GAZDASÁG

A társadalmi és szolidáris gazdaság
lehetőségei és kihívásai

Egyenlőtlenségek a világban

A legfrissebb globális becslések szerint **767 millió ember él a nemzetközi szegénységi küszöb alatt**, ami napi 1,90 USA-dollár egy főre, **197,1 millió ember munkanélküli**, 400 millió ember nem kap alapvető egészségügyi ellátást sem, és **67,4 millió gyerek nem jár iskolába**.

Folyamatosan nő a globális dél és észak közötti szakadék, ahogy Európában a gazdagok és szegények közötti szakadék is; az európaiak 9,6%-a néz szembe súlyos anyagi nélkülözéssel¹.

A világunkat jellemző számos egyenlőtlenség **a demokrácia és a népszuverenitás eróziójához** vezetett, míg a pusztán gazdasági növekedés erőtlenítése fenyegetést jelent a környezetre és hozzájárul **az erőforrások kimerüléséhez és az éghajlatváltozáshoz**.

Az egyre erősödő társadalmi és szolidáris gazdaság

A sokrétű (gazdasági, társadalmi, környezeti) globális válság újjáélesztette az érdeklődést az olyan alternatív termelési, elosztási és fogyasztási modellek iránt, amelyek alapvető szerepet játszhatnak az **ökológiai átmenetben**.

Napjainkban a **társadalmi és szolidáris gazdaság (SSE) egyre növekszik az EU-ban, a vállalkozások 10%-ára és több mint 11 millió emberre terjed ki**, tehát a foglalkoztatottak mintegy 6%-ára.

Ráadásul az SSE szerveződéseit különböző jogszabályok és politikák támogatják a latin-amerikai tapasztalatokra támaszkodva, ahol az SSE-nek régi hagyománya van.

Sokféle szervezet alkotja az SSE-t, például szövetkezetek, kölcsönös segítőszervezetek, egyesületek, alapítványok és társadalmi vállalkozások. Számos SSE-kezdemenyezésnek erős közösségi gyökere van, erősítve a helyi társadalmi tőkét, elősegítve a társadalmi innovációt, jövőképükben és működésükben érvényesítve a szolidaritás elvét, céljaik pedig az emberi szükségletek kielégítése, **az emberekkel és a környezettel jobban törődő életmódok támogatása, az éles egyenlőtlenségek csökkentése és a közösségi tulajdonlás és a társadalmi innováció elősegítése**.

Az SSE pillérei:

- Az emberek és a Föld középpontba helyezése
- Munka, méltóság és öngazgatás
- Demokrácia, emberi jogok, részvétel
- Nemek közötti egyenlőség
- Szolidaritás, befogadás, a „társadalmi tőke” fejlesztése
- Helyi és közösségi gyökerek
- Globális jövőkép
- Rugalmas ellenállóképesség
- A környezet és a biológiai sokféleség védelme, pozitív kapcsolat a természettel a teljes termelési és elosztási láncban
- Önrendelkezés a közjavak (víz, levegő, tájkép, energia, élelmiszer, tudás és kulturális örökség) felett

¹ A Világbank, az ILO, a WHO, az UNESCO és az Inequality Watch hivatalos adatai.

Értékelési szempontok

Társadalmi hatás

Környezeti hatás

Hálózatépítés

Közös irányítás

Kommunikáció és tájékoztatás

Kelet-Európa **11**

Földközi-tengeri térség **17**

Észak- és Közép-Európa **18**

Európán kívül **9**

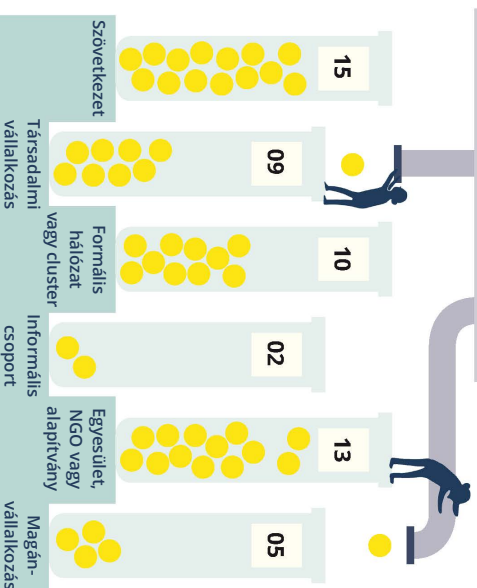
Projektek országonként/ területenként

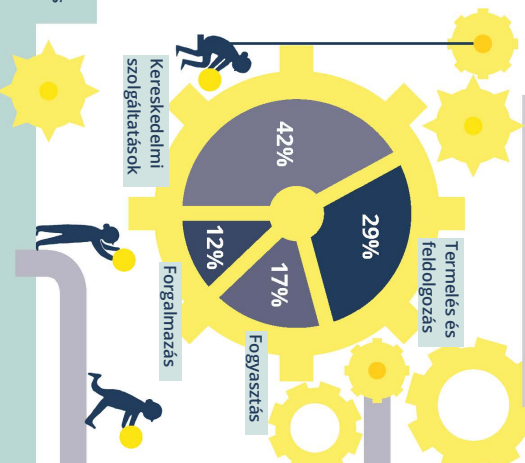
Fő ágazatok

A szerződések jogi formája

Gazdasági tevékenységek

A SUSY „Fenntartható és szolidáris gazdaság” projekt

A SUSY (**S**ustainable and **S**olidarity **E**conomy, fenntartható és szolidáris gazdaság) egy hároméves fejlesztési és oktatási projekt a COSPE vezetésével és 23 európai országot képviselő partnerekkel:

- **COSPE és Fairwatch** (Olaszország)
- **Südwind** (Ausztria)
- **INKOTA** (Németország)
- **Deša Dubrovnik** (Horvátország)
- **KOPIN** (Málta)
- **CERAI** (Spanyolország)
- **Méltányos Kereskedelem Koalíció Alapítványa** (Lengyelország)
- **Ekumenická Akademie Praha Europe** (Csehország)
- **Fair Trade Hellas** (Görögország)
- **Mondo NGO** (Észtország)
- **Balkáni Munkaügyi és Szociálpolitikai Intézet** (Bulgária)
- **CARDET** (Ciprus)
- **Pro Ethical Trade Finland** (Finnország)
- **Ressources Humaines sans Frontières** (Franciaország)
- **The Co-operative College és Think Global** (Egyesült Királyság)
- **Cromo Alapítvány és Demokratikus Jogok Fejlesztéséért Alapítvány – DemNet** (Magyarország)
- **Instituto Marquês de Valle Flôr** (Portugália)
- **Terra Mileniul III Alapítvány** (Románia)
- **Szlovák Kommunikációs és Fejlesztési Központ** (Szlovákia)
- **Béke Intézet – Kortárs Társadalmi és Politikai Tanulmányok Intézete** (Szlovénia)
- **Action pour le Développement ASBL-SOS FAIM** (Belgium)
- **Zöld Szabadság** (Lettország)
- **Waterford One World Centre** (Írország)

A SUSY projekt lehetőséget nyújt **az emberek tudatosságának fejlesztésére és a világunkat jellemző kölcsönös függőségek jobb megértésére**, valamint az aktív polgári szerepvállalás népszerűsítésére.

A projekt fő célja az SSE elveinek és gyakorlatának elemzése, megvitatása, támogatása és megerősítése **egy tisztességesebb és igazságosabb modell előmozdítása** érdekében, a legjelentősebb megoldások felmérésével és közzétételével kezdve.

A SUSY projekt része volt **az SSE legjobb megoldásairól szóló, „Transzformatív gazdaság: a társadalmi és szolidáris gazdaság (SSE) kihívásai és korlátai 55 európai és Európán kívüli területen”** című kutatás, amelyet a FairWatch koordinált, és amely lehetővé tette jelentős SSE-kezdeményezések azonosítását és elemzését.

A munkában részt vevő **80 kutató** több mint **550 interjút** készített SSE-hálózatokkal, civil szervezetekkel, intézményekkel, helyi önkormányzatokkal, és több mint **1100 gyakorlatot** térképeztek fel, amelyben összesen **13 000 ember** vesz részt.

Ezek a tapasztalatok átfogó képet nyújtanak arról, hogy hogyan ültetik át a gyakorlatba az SSE-t a különböző térségekben, tükrözve az egyes országok sajátosságait. A kutatás **32 országban** zajlott, melyek közül 23 EU-tagállam (46 területtel), 9 pedig Afrikában, Ázsiában és Latin-Amerikában található (Bolívia, Brazília, India, Malajzia, Mauritius, Mozambik, Palesztina, Tunézia és Uruguay).

A társadalmi és szolidáris gazdaság bevált gyakorlatai

A **kutatás** során gyűjtött információ össze-hasonlító elemzése alapján az **SSE főbb bevált megoldásai** az alábbiak:

Innovatív mezőgazdaság

Sok innovatív megoldás kapcsolódik a mezőgazdasághoz, például **városi kertek**, **őstermelői piacok**, mag- és élelmiszerbankok, élelmiszermegosztási kezdeményezések és **élelmiszerpolitikai tanácsok**. A legérdekesebb tapasztalatok közé tartozik a **közösségileg támogatott mezőgazdaság (CSA)**. A CSA célja a termelők, a fogyasztók és a természet összhangján alapuló alternatív fejlődési minta kialakítása a mezőgazdaságban. A CSA a gazdálkodók és fogyasztók közötti partnerség, amelyben megosztják a gazdálkodással járó felelősséget, kockázatot és hasznot. Ez a modell segít az élelmezési rendszerek átláthatatlansága, fenntarthatatlansága és rugalmatlansága miatti növekvő aggodalom kezelésében.

Hulladékcsökkentés, újrafelhasználás, újrahasznosítás és a körforgásos gazdaság

Az anyag- és erőforrás-felhasználás **csökkentése**, a tárolók, a csomagolás, a hulladék **újrafelhasználása**, illetve az **újrahasznosítás** csökkentheti a szénlábnymot és természeti forrásokat, lerakóhelyet, energiát és pénzt takaríthat meg. A hulladék mennyiségét azonban az csökkenti a legeredményesebben, ha létre sem jön. A **körforgásos gazdaság** a „hulladék” fogalmának elvetését jelenti, felismerve, hogy minden jó valamire. A pazarlás nélküli természetes ökoszisztémák által inspirált körforgásos gazdaság javítja az erőforrás-termelékenységet, optimalizálja a piaci körforgásban lévő erőforrások felhasználását, csökkentve a további kitermelést és megszüntetve a felesleges anyagok eltemetését.

Megújuló energia

Az energia szénmentesítése szükségszerű központi eleme az üvegházgáz-kibocsátás jelentős csökkentésére irányuló globális erőfeszítéseknek.

A fenntartható fejlesztési célok is ebből indulnak ki, a megújuló energiák globális energiaellátáson belüli részesedésének jelentős növelését és az energiahatékonyság javulási ütemének megduplázását előírva 2030-ra.

Az SSE-vállalkozások az átlátható közös vezetés révén **decentralizált tulajdonosi és irányítási megközelítést kialakítva** olyan **tiszta energiamegoldásokat kínálnak**, amelyek lehetővé teszik, hogy a polgárok jobban ellenőrizhessék energiafelhasználásukat.

Vállalatok megmentése és öngazgatás

A **dolgozói kivásárlás** olyan átszervezési vagy átalakulási folyamatot jelent, melynek során egy vállalatban tulajdoni hányadot vásárolnak az alkalmazottak, részt kapva a cég irányításában is. Ez a folyamat munkahelyeket óv meg vagy hoz létre, és a munka közösségi irányítása révén kölcsönös kapcsolatot alakít ki az adott terület és az ott élő közösség között.

Etikus pénzügy

Az SSE-ben olyan alternatív pénzügyi modellek is megtalálhatók, amelyek a szükségletek kezelésében nagyban alapoznak a közösségek részvételére, aktívabban bevonva őket a róluk szóló pénzügyi döntésekbe. Az **etikus bankok** például társadalmi, környezeti és kulturális célú társadalmi-gazdasági tevékenységekbe csatornáznak megtakarításokat és befektetéseket, a **társadalmi innovációs inkubátorok** testre szabott útmutatást és **tőkealap-támogatást** nyújtanak projektek kezdeményezőinek, a **közösségi finanszírozás** új SSE-kezdeményezések fejlődését segítheti, a **szociális hitelezők** pedig **szövetkezeteket és szolidáris projekteket finanszíroznak** világszerte.

Felelős turizmus

A felelős turizmus összhangban van a társadalmi és gazdasági igazságosság elvével, és a környezet és a kultúrák teljes tiszteletére törekszik. Elismeri a **befogadó helyi közösségek központi szerepét** és ahhoz való jogát, hogy főszerelői legyenek a fenntartható és felelős turizmus fejlesztésének.

Méltányos kereskedelem

A méltányos kereskedelem **a hagyományos kereskedelem alternatívája**, célja a globális dél országainak termelőivel szembeni **igazságosság** és **szolidaritás** és a fenntarthatóság támogatása. Azzal, hogy már a délen, illetve az északon belüli kereskedelmet is támogatja, **felöleli a helyi dimenziót is**, és a helyi piacra összpontosítva olyan eszméket is magáévá tesz, mint az élelmiszer-önrendelkezés, az emberi jogok és a környezetvédelem.

Termelőtől a fogyasztóhoz

Az emberek egyre jobban figyelnek az élelmiszer-pazarlásra és a vásárolt élelmiszer forrására. Vásárláskor ezért sokan döntenek az élelmiszer-termelőkkel való közvetlenebb kapcsolat mellett, a rövid szállítási láncok fontos szereplőjévé válva ezáltal. Ez a megközelítés sokféle formát ölthet, az árukat közösen vásárló **fogyasztói csoportoktól** az **őstermelői piacokig**, az **élelmiszer-megosztástól** a **kistermelői boltokig**, újra fenntartható módon összekapcsolva a termelést és a fogyasztást.

Kihívások

A **kutatás** során gyűjtött információ összehasonlító elemzése alapján a társadalmi és szolidáris gazdaság elterjedését és megerősödését érintő fő kihívások a következők:

Az erős hálózat hiánya

A kutatás azt mutatja, hogy az 55 vizsgált gyakorlatból 41 önálló kezdeményezés, és csak néhány tartozik valamilyen hálózathoz (konzorcium, egyesületek szövetsége, a szolidaritás közös eszméje alapján árukat és szolgáltatásokat cserélő termelők és fogyasztók). A **meglévő kezdeményezések közötti magasabb szintű együttműködés** hasznos lehetne a terjeszkedés és a tapasztalatcsere szempontjából. Ez **fokozná tevékenységük fenntarthatóságát** is.

Nem megfelelő kommunikációs és tájékoztatási stratégia

Az SSE pozitív eredményei és hatásai nem elég közismertek a széles közvélemény előtt, mivel a témát gyakran figyelmen kívül hagyja a főáramú média, és a kampányok sem közelítik meg jól.

Ráadásul **a közigazgatás gyakran nem támogatja kellő mértékben ezeket a kezdeményezéseket**, amelyeket pedig jelentősen erősíthetne a különböző szerveződések, például helyi hatóságok, egyetemek, közigazgatási szervek, kkv-k és SSE-szervezetek közös támogatása.

A jogi és politikai keretek hiánya

A kutatás rámutatott arra, hogy általában **hiányoznak a feltárt tapasztalatokat szabályozó és támogató normatív intézkedések**. Csak néhány országban alkottak törvényt az SSE-ről, és az SSE megkérdozett képviselőinek több mint fele nem említett a szektorra vonatkozó semmilyen jogszabályt a saját területén. További munkát igényel az SSE támogatását célzó közpolitikai programok erősítése, amelyek **átfogó keret biztosítva** képesek egyfelől új szervezetek létrejöttét serkenteni, másfelől **a meglévő tevékenységeket ösztönözni és támogatni**.

Ez a dokumentum a *Transzformatív gazdaság: a társadalmi és szolidáris gazdaság lehetőségei és kihívásai 55 európai és Európán kívüli területen* című kutatás eredményét tükrözi, amely „A társadalmi és szolidáris gazdaság mint a fejlesztés fenntarthatóságot szolgáló megközelítése a fejlesztés európai évében, 2015-ben és azután (SSEDAS)” elnevezésű projekt keretében készült – támogatási szerződés: DCI-NSAED/2014/352-248

További információért látogasson el a SUSY projekt honlapjára:

www.solidarityeconomy.eu

www.cospe.org

SUSY online térkép

Sokféle alternatíva létezik. Tegyük őket láthatóvá!

A SUSY kutatás 55 SSE-gyakorlatot térképezett fel, de nagyon sok van még!

A SUSY projekt a **TransforMap**-el együttműködve létrehozott egy online térképet a társadalmi és szolidáris gazdaság ismertségének növelésére Európában és világszerte.

Ezt a www.solidarityeconomy.eu/susy-map/ címen találhatja meg.

Ez a dokumentum az Európai Unió pénzügyi támogatásával jött létre.

E dokumentum tartalmáért kizárólag a COSPE felel, és semmilyen körülmények között sem tekinthető az Európai Unió álláspontjának.